

Θεσμικό πλαίσιο, δασική πολιτική & επίκαιρα ζητήματα που αφορούν την άσκηση & το μέλλον της Μελισσοκομίας

ΣΟΦΙΑ ΠΑΥΛΑΚΗ, Δικηγόρος, M.Sc., υπ. Δρ. Παν/μίου Αιγαίου

Αθήνα 22.2.2025

© Anna Sarika

Σκοπός της εισήγησής μου είναι να παρουσιάσει το ισχύον θεσμικό πλαίσιο για την εγκατάσταση μελισσοκομικών μονάδων, εστιάζοντας σε κρίσιμα ζητήματα που αναφύονται από τις ακολουθούμενες πολιτικές που αφορούν την άσκηση της μελισσοκομίας στα δάση και τις δασικές εκτάσεις της χώρας. Από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα, πολύ δύσκολα θα βρει κανείς μια μορφή απασχόλησης που να συνέδεσε την ίδια την επιβίωσή της τόσο πολύ με το δάσος,

τη φύση και τον άνθρωπο

όσο η Μελισσοκομία

Ενίσχυση της Μελισσοκομίας

Από τις αρχές του περασμένου αιώνα, ο **ν. 4856/1930** (ΦΕΚ Α' 316/16.9.1930) εισήγαγε στην έννομη τάξη διατάξεις με σκοπό την ενίσχυση της μελισσοκομίας. Με την καθιέρωση υποχρέωσης εγγραφής όλων των μελισσοκόμων σε ειδικούς καταλόγους και της εκπαίδευσής τους ακόμα και με υποχρεωτική δαπάνη των δημοτικών και κοινοτικών συμβουλίων για την παρακολούθηση μελισσοκομικών μαθημάτων, την εκμάθηση μελισσοκομικών μεθόδων και την απόκτηση μελισσοκομικών βιβλίων, η πολιτεία έκανε πρόδηλο το ενδιαφέρον της για ουσιαστική ανάπτυξη του κλάδου. Παράλληλα προβλέπονταν διατάξεις για την αποζημίωση των μελισσοκόμων των οποίων τα μελίσσια προσβάλλονταν από σιψιγονία και για την τακτική επιθεώρηση των μελισσίων από ειδικούς επόπτες για τη διασφάλιση της υγιεινής τους κατάστασης.

Ο ν. **6238/1934** (ΦΕΚ Α' 265/14.8.1934) «Περί βελτιώσεως της Μελισσοκομίας» απαγόρευσε την κοπή ορισμένων μελισσοτροφικών φυτών προκειμένου να επαυξηθεί η μελισσοτροφική χλωρίδα της χώρας και προέβλεψε φοροαπαλλαγές για μελίσηια μεταφερόμενα σε ακαλλιέργητες ή δασικές εκτάσεις που ανήκαν στο Δημόσιο, σε Δήμους, νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου και ιερές μονές εφόσον η τοποθέτησή τους διαρκούσε μέχρι τρεις μήνες.

Αλλά και σχετικά πρόσφατα με την αριθ. πρωτ. οικ. **ΥΠΝ/ΔΠΔ/89014/6275/14.8.2024** απόφαση του Γενικού Γραμματέα Δασών καθορίστηκε η συγκρότηση ομάδας εργασίας με σκοπό την επίλυση ζητημάτων που απασχολούν τον κλάδο στο πλαίσιο άσκησης της μελισσοκομικής δραστηριότητας σε εκτάσεις υπαγόμενες στις προστατευτικές διατάξεις της δασικής νομοθεσίας και για την κατάθεση προτάσεων νομοθετικής βελτίωσης του ισχύοντος πλαισίου με γνώμονα την ανάδειξη του μελισσοκομικού κλάδου, τη συνύπαρξη μελισσοκομικής και δασοπονικής δραστηριότητας, την απρόσκοπτη διεξαγωγή υλοτομιών και τη δασική αναψυχή.

Νόμιμες αποστάσεις

Το άρθρο 7 του **ν. 6238/1934** επέτρεψε την τοποθέτηση μελισσοκομικών εγκαταστάσεων σε κατοικημένες περιοχές εφόσον ήταν περιφραγμένες με ξύλινο τοίχο ή φράχτη ύψους τουλάχιστον 2 μ. ή χωρίς περιορισμούς εφόσον τοποθετούνταν σε απόσταση μεγαλύτερη των 30 μ. από κατοικίες ή 25 μ. από δημόσιες οδούς και για μέχρι 3 κυψέλες που τοποθετούνταν με σκοπό τη βιολογική ή επιστημονική μελέτη.

Ο **ν. 3208/2003** παρείχε εξουσιοδότηση για την καθιέρωση νέων ορίων τοποθέτησης κυψελών με την έκδοση σχετικής υπουργικής απόφασης και όριζε ότι από την έκδοσή της το άρθρο 7 του ν. 6238/1934 θα καταργείτο, ωστόσο η υπουργική αυτή απόφαση ουδέποτε δημοσιεύτηκε, επομένως η διάταξη του άρθρου 7 ν. 6238/1934 εξακολουθεί να ισχύει.

Σήμερα το άρθρο 5 της **Αγρονομικής Διάταξης 1/2008** (ΦΕΚ Β' 1691/22.8.2008, όπως αντικαταστάθηκε με την απόφαση 1011/4/3στ/22.4.2009, ΦΕΚ Β' 933/19.5.2009 του Αρχηγού της Ελληνικής Αγροφυλακής) **απαγορεύει** την τοποθέτηση κυψελών σε καλλιεργημένες ή ακαλλιέργητες εκτάσεις χωρίς γραπτή συγκατάθεση των ιδιοκτητών.

Εγκατάσταση σε δάση

Μολονότι αρχικά, το **άρθρο 22 του ν. 4856/1930** επέτρεπε την εγκατάσταση μελισσοκομικών εγκαταστάσεων σε δάση, σήμερα ο **ν. 998/1979** (ΦΕΚ Α' 289/29.12.1979) προβλέπει στο **άρθρο 47Α** ότι η εγκατάσταση μελισσοκομείων επιτρέπεται κατ' αρχήν μόνο σε δασικές, δημόσιες χορτολιβαδικές και βραχώδεις εκτάσεις. Εγκατάσταση μελισσοκομείων σε δάση της παρ. 1 του άρθρου 3 του ν. 998/1979 επιτρέπει μόνο κατ' εξαίρεση, σε περίπτωση που σε ορισμένη περιοχή ενδιαφέροντος δεν απαντώνται καθόλου εκτάσεις της παραπάνω μορφής, δηλαδή δασικές, χορτολιβαδικές ή βραχώδεις. Ρητά απαγορεύεται από τον **ν. 998/1979** η εγκατάσταση μελισσοκομικών μονάδων σε προστατευτικά δάση και δασικές εκτάσεις, σε δάση και δασικές εκτάσεις αναψυχής καθώς επίσης και σε πάρκα και άλση τα οποία βρίσκονται εντός πόλεων και οικιστικών περιοχών (άρθρο 47Α συνδ. άρθρο 4 ν. 998/1979).

Περαιτέρω ο νόμος εισάγει ακόμα μία εξαίρεση επιτρέποντας την εγκατάσταση μελισσοκομικών μονάδων σε προστατευόμενες περιοχές του δικτύου Natura, υπό την προϋπόθεση της προηγούμενης τήρησης της διαδικασίας περιβαλλοντικής αδειοδότησης του άρθρου 10 του **ν. 4014/2011** που διενεργείται με βάση τα προεδρικά διατάγματα και τις υπουργικές αποφάσεις που έχουν τυχόν εκδοθεί για την προστασία τους ή σε περίπτωση που δεν έχουν εκδοθεί τέτοια διατάγματα ή υπουργικές αποφάσεις, για τα έργα της Α' Κατηγορίας με την υποβολή Μελέτης Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης, για δε τα έργα της Β' Κατηγορίας επίσης με την υποβολή Μελέτης Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης στην αρμόδια υπηρεσία Περιβάλλοντος της Περιφέρειας.

Επιτρεπόμενες υπό όρους ενέργειες

Κατά το άρθρο 5 της **Αγρονομικής Διάταξης 1/2008** οι μελισσοκόμοι υποχρεούνται να αναγράφουν σε ικανό αριθμό κυψελών το ονοματεπώνυμο, τη διεύθυνση και το τηλέφωνό τους. Επίσης υποχρεούνται να ενημερώνουν τον αρμόδιο αγροφύλακα της περιοχής για την τοποθέτηση κυψελών στην ύπαιθρο.

Σύμφωνα με το άρθρο 11 της **Πυροσβεστικής Διάταξης 9/2024** (ΦΕΚ Β' 2387/22.4.2024), όπως εγκρίθηκε και ισχύει με την απόφαση 21545 οικ. Φ.700.9/2024 του Υφυπουργού Κλιματικής Κρίσης και Πολιτικής Προστασίας, **απαγορεύεται** το κάπνισμα μελισσών κατά τη χρονική περίοδο από 1η Μαΐου έως 15η Νοεμβρίου. Επίσης απαγορεύεται το κάπνισμα μελισσών σε ημέρες που ο δείκτης επικινδυνότητας είναι 4 (πολύ υψηλή) ή 5 (κατάσταση συναγερμού) σύμφωνα με τον Ημερήσιο Χάρτη Πρόβλεψης Κινδύνου Πυρκαγιάς που εκδίδεται από τη Γενική Γραμματεία Πολιτικής Προστασίας.

Επιπλέον απαιτείται:

1. Αποψίλωση της βλάστησης του χώρου εγκατάστασης των κυψελών σε απόσταση τουλάχιστον 5 μ. γύρω από τις κυψέλες.
2. Ελάχιστη απόσταση τουλάχιστον 10 μ. του χώρου εγκατάστασης των κυψελών από δένδρα και θάμνους.
3. Απαγόρευση εγκατάστασης κυψελών επάνω σε ελαστικά αυτοκινήτων.
4. Αποφυγή επαφής της συσκευής καπνίσματος (καπνιστήρι) με παρεδάφια βλάστηση. Συνιστάται η επένδυση της βάσης του καπνιστηρίου με θερμομονωτικό υλικό.
5. Σε εμφανές σημείο των κυψελών να υφίσταται πινακίδα, στην οποία αναγράφεται ο αριθμός του μελισσοκομικού μητρώου και το τηλέφωνο του ιδιοκτήτη.
6. Διατήρηση ικανής ποσότητας νερού ανάλογα με τον αριθμό των κυψελών, δοχείο μεταφοράς νερού, ποτίστρες νερού ή γεωργικός ψεκαστήρας, πυροσβεστήρας νερού ή βάσεως αφρού, εργαλεία όπως πτυοσκάπανα και ύπαρξη εδαφικού υλικού για χωματοκάλυψη ή επιχωμάτωση εστιών καύσης.

Το άρθρο 23 επιβάλλει στους παραβάτες διοικητικά πρόστιμα της **Πυροσβεστικής Διάταξης 19/2024**. Κατ' άρθρο **265 παρ. 3 ΠΚ** όποιος ανάβει ή διατηρεί φωτιά για οποιοδήποτε σκοπό ή εκτελεί θερμές εργασίες ή κάνει χρήση συσκευών που προκαλούν σπινθήρα σε δάση, δασικές εκτάσεις, κηρυγμένες δασωτές ή αναδασωτές εκτάσεις, ιδιωτικά δάση, περιοχές Natura, εκτάσεις περιαστικού πρασίνου εντός των πόλεων και των οικιστικών περιοχών, όπως πάρκα και άλση, χορτολιβαδικές και αγροτικές εκτάσεις ή σε οποιονδήποτε χώρο σε ακτίνα έως 300 μ. από αυτές, σε ημέρες που ο δείκτης επικινδυνότητας είναι 4 (πολύ υψηλή) ή 5 (κατάσταση συναγερμού), τιμωρείται με φυλάκιση και χρηματική ποινή. Αν η ανωτέρω πράξη είχε ως επακόλουθο την πρόκληση πυρκαγιάς, η οποία επέφερε σοβαρή ή ευρεία οικολογική και περιβαλλοντική διατάραξη ή καταστροφή ή είχε ως αποτέλεσμα τη βαριά σωματική βλάβη ανθρώπου, τιμωρείται με κάθειρξη και χρηματική ποινή και αν επήλθε θάνατος με κάθειρξη τουλάχιστον 10 ετών και χρηματική ποινή. Στις περιπτώσεις αυτές η ποινή δεν αναστέλλεται ούτε μετατρέπεται με κανέναν τρόπο και η έφεση δεν έχει ανασταλτικό αποτέλεσμα. Δεν αποκλείεται η εφαρμογή και λοιπών διατάξεων της περιβαλλοντικής νομοθεσίας.

Παράνομη κατάληψη δημόσιου χώρου

Σε εκείνον που καταλαμβάνει παράνομα δημόσιο κτήμα για την τοποθέτηση μελισσοκομικών μονάδων επιβάλλονται οι ποινές του άρθρου 23 του **αν.ν. 1539/1938** (ΦΕΚ Α' 488/29.12.1938) «Περί προστασίας των δημοσίων κτημάτων» μετά από **διενέργεια αυτοψίας**, του **άρθρου 280 του Δασικού Κώδικα** (νδ/γμα 86/1969) για καταπάτηση δημόσιας δασικής έκτασης και του **άρθρου 61 παρ. 1 του Δασικού Κώδικα** για εκχέρσωση, υλοτομία ή άλλη διακατοχική πράξη οπότε συντάσσεται και κοινοποιείται, από τον Διευθυντή Δασών ή τον Δασάρχη πρωτόκολλο διοικητικής αποβολής με το οποίο βεβαιούται η σε βάρος του δημοσίου επελθούσα ζημία, το ποσό για την αποκατάστασή της, η οφειλόμενη αποζημίωση και δήμευση των προϊόντων του εγκλήματος (κυψελών, εργαλείων, εξοπλισμού κ.λπ.).

Αναδασωτέες εκτάσεις

Σημαντικά θέματα εγείρονται στην πράξη σχετικά με την εγκατάσταση μελισσιών σε αναδασωτέες εκτάσεις, όπου το **άρθρο 117 παρ. του Συντάγματος** και η δασική νομοθεσία απαγορεύουν ρητά και απαρέγκλιτα οποιαδήποτε εγκατάσταση.

Σε περίπτωση καταστροφής δασικής έκτασης ή δάσους από πυρκαγιά ή άλλη αιτία αυτή κηρύσσεται υποχρεωτικά αναδασωτέα, ενώ εκδίδεται και σχετική **Δασική Απαγορευτική Διάταξη (Δ.Α.Δ.)** που απαγορεύει την τοποθέτηση μελισσοκομείων και μελισσοσμηνών για ορισμένο χρονικό διάστημα.

Το **άρθρο 70 του ν. 998/1979** ορίζει ότι όποιος εκχερσώνει ή υλοτομεί έκταση που κηρύχθηκε αναδασωτέα με σκοπό, μεταξύ άλλων, την τοποθέτηση σε αυτήν μελισσιών, τιμωρείται με φυλάκιση και χρηματική ποινή για κάθε 100 τετραγωνικά μέτρα που καταστρέφονται, ενώ επιβάλλεται και διοικητικό πρόστιμο που αποδίδεται στο Πράσινο Ταμείο, ως δαπάνη αποκατάστασης της δασικής βλάστησης που καταστράφηκε.

Και ναι μεν ορθώς διώκεται οποιαδήποτε άσκηση μελισσοκομικής δραστηριότητας σε αναδασωτέες εκτάσεις σύμφωνα με όσα υπαγορεύει το Σύνταγμα, πλην όμως καταλήγει υποκριτικό και άστοχο να απαγορεύουμε σε δάση και αναδασωτέες εκτάσεις μια δραστηριότητα τόσο συνυφασμένη με την ίδια τη φύση όπως η μελισσοκομία και από την άλλη, να εγκαθιστούμε σε αναδασωτέες εκτάσεις αιολικά μεγαθήρια και άλλες επαχθέστατες μονάδες και επεμβάσεις και μάλιστα ακόμα και πριν την ανάκτηση της δασικής βλάστησης με ολέθρια, μη αναστρέψιμα αποτελέσματα για το ήδη κατεστραμμένο από πυρκαγιά ή άλλη αιτία δασικό περιβάλλον. Το παράδειγμα αυτό από τον χώρο της μελισσοκομίας είναι ενδεικτικό του παραλογισμού που επικρατεί στις μέρες στις σχετικές πολιτικές που υιοθετούνται και δυστυχώς ακόμα και στον τρόπο που νομοθετούν οι αρχές αποσπασματικά και χωρίς ίχνος αληθινής μέριμνας και ευαισθησίας για το φυσικό περιβάλλον.

Σε όλα αυτά θα πρέπει να συνυπολογισθεί η συστηματική υποβάθμιση και η καταστροφή του δασικού πλούτου, η δραματική απώλεια της βιοποικιλότητας και των φυσικών πόρων, η εγκατάλειψη της υπαίθρου, η ρύπανση, η εκτεταμένη χρήση χημικών και φυτοφαρμάκων με όλες τις δυσμενείς επιπτώσεις που επιφέρουν και στη μελισσοκομία.

Η καταστροφή ακόμα και σπάνιων οικοσυστημάτων με όλη τους τη βιοποικιλότητα, στο βωμό της αχαλίνωτης κερδοφορίας και των διογκούμενων συμφερόντων προωθείται συστηματικά πλήττοντας μαζί με το φυσικό περιβάλλον και όλες εκείνες τις μορφές ήπιας απασχόλησης και ανάπτυξης που γνώρισε ο τόπος μας επί αιώνες, όπως η μελισσοκομία, και των οποίων η εξέλιξη ανέκαθεν συμπορεύτηκε

αρμονικά με τη φύση
και τους κανόνες της.

Αρκεί να αναλογιστούμε τον καταλυτικό ρόλο των μελισσών ως των σημαντικότερων επικονιαστών του πλανήτη στη διατήρηση της βιοποικιλότητας, της οικολογικής ισορροπίας, της υγείας στη διατροφή, της αγροτικής οικονομίας για να κατανοήσουμε και τη σημασία της υιοθέτησης πολιτικών που θα εξασφαλίσουν ισορροπημένο, αρμονικό και ασφαλές περιβάλλον στις μέλισσες και μέσω αυτών στον ίδιο τον άνθρωπο.

*Σας ευχαριστώ
πολύ!*

*Theo Angelopoulos,
The beekeeper, 1986*

